

د خپلواکۍ د ۱۰۰ کاليزې په وياړ

۱۰۰ فرهنگي برياوې
(۱۲۹۸ - ۱۳۹۸ ش.)

۱۳۹۸ هـ ش

ليکوال: بېلابېل ليکوالان او ادارې

۱۰۰ فرهنگي برياوې

ليکوال: بېلابېل ليکوالان او ادارې

۱۳۹۸ هـ ش

In Honor of the 100th
Anniversary of Independence

100 Cultural Successes
(1919-2019)

Author: Different Writers & Organizations

ISBN 978-9936-645-99-8

2019

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت

د علومو اکاډمي

د بشري علومو معاونیت

۱۰۰ فرهنگي بریاوې

(۱۳۹۸-۱۲۹۸ ش.)

۱۳۹۸ هـ.ش

لیکوال: بېلابېل لیکوالان او ادارې

د کتاب ځانگړنې

د کتاب نوم: ۱۰۰ فرهنگي برياوې (۱۲۹۸-۱۳۹۸ ش.)

ليکوال: بېلابېل ليکوالان او ادارې

اديتور: څېړنوال وجيه الله شپون

اهتمام: څېړندوی رحيم الله حريفال

څېړندوی: د افغانستان د علومو اکاډمي د اطلاعاتو او عامه اړيکو رياست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ. ش

د چاپ شمېر: ۵۰۰ ټوکه

مطبعه: چهاردهي صنعتي مطبعه

ISBN: ۹۷۸-۹۹۳۶-۶۴۵-۹۹-۸

د چاپ ټول حقوق له علومو اکاډمي سره خوندي دي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د مطالبو فهرست

مخ	عنوان
أ	سريزه
۵	مرکه د پښتو (پښتو مرکه)
۷	د کابل ادبي انجمن
۹	پښتو ادبي انجمن (د کندهار ادبي انجمن)
۱۱	پښتو ټولنه
۱۷	د افغانستان د تاريخ او ادب ټولنه
۱۹	د آريانا دايرة المعارف ټولنه
۲۲	د لرغونپوهنې مرکز
۲۵	د افغانستان اکاډمي
۲۹	د کوشاني څېړنو بين المللي مرکز
۳۱	د پښتو څېړنو بين المللي مرکز
۳۵	د افغانستان د علومو اکاډمي
۴۴	موسيقي افغانستان
۴۷	وزارت اطلاعات و فرهنگ
۵۰	اتحادية کتاب فروشان شهر کابل
۵۲	سينما در افغانستان
۵۷	موزيم ملی افغانستان
۶۶	انجمن شعراء و نويسنده گان
۶۸	رياست هنرستان
۷۵	کتابخانه های عامه افغانستان
۸۷	مطبعه آزادی

- ٩٣..... تياتر در افغانستان
- ١٠٥... د ځينو تدوير شوو مهمو ملي او بين المللي علمي سيمينارونو ليكلې
- ١١٨..... په افغانستان كې راډيو
- ١٢٤..... د افغانستان د پوليسو اكاډمۍ
- ١٣٠..... انجمن ادبي هرات
- ١٣٢..... د پښتو د انكشاف او تقويې اداره
- ١٤٢..... انجمن حمايت از نسوان
- د مهاجرت پر مهال په پښتونخوا كې افغاني خپرونې، فرهنگي او علمي
 ١٤٨..... مركزونه
- ١٧٦..... د سيمه ييزو مطالعاتو مركز
- ١٩٠..... عبدالاحد مومند نخستين فضانورد افغان
- ١٩٦..... په تېرو سلو كالو كې د ځينو علمي- فرهنگي مجلو ليكلې
- ٢١٣..... مأخذونه

سريزه

خپلواکي د الله جل جلاله يو ستر نعمت دی او دا نعمت پاک پروردگار هغو ويښو ولسونو او ملتونو ته په نصيب کوي چې د خپلواکۍ په حقيقي معنا او د خپلواکۍ په ارزښت، اهميت او قدر باندې خبر وي او غلامانه ذهنيت نه لري. له خپلواکۍ پرته انسان، بشري ټولنې او ملتونه د ترقي او پرمختگ پړاوونه نه شي وهلاي او په غلامۍ کې له رکود او جمود سره مخامخ کېږي. دا خبره هم د يادولو ده چې د خپلواکۍ گټل که په توره باندې کېږي، نو ساتل يې په قلم کېږي او خلک هغه وخت د قلم خاوندان کېږي چې د ليک لوست، پوهې او علم په اړه ورته عامه پوهاوی ورکړل شوی وي.

د همدې اصولو پر بنسټ د افغانستان اسلامي جمهوري دولت سرکال پټيلې ده چې د خپلواکۍ ۱۰۰ کاليزه (۱۲۹۸-۱۳۹۸ ش) په شاندارو او پرتمينو مراسمو ولمانځي چې په دې لړ کې دولتي ادارو ته بېلابېلې خاصې او عامې دندې سپارل شوې دي. په دې لړ کې د افغانستان د علومو اکاډمي ته دنده سپارل شوې چې خلکو ته د وروستيو سلو کالو سترې سياسي، فرهنگي، ټولنيزې برياوې او د هېواد د خپلواکۍ ۱۰۰ قهرمانان معرفي او د دغو قهرمانانو په مقبرو باندې د گلونو گڼې کېښودل شي او د هېواد ۱۰۰ لرغوني آثار نندارې ته وړاندې کړل شي. همدارنگه خلکو ته د افغانستان د ۱۰۰ اصليو فرهنگونو (لکه جرگه، مېلمه پالنه او د قومونو فرهنگونه) په اړه پوهاوی ورکړل شي. د علومو اکاډمي د بشري علومو د معاونيت په چوکاټ کې د جمهوري رياست د عالي مقام د حکم او هدايت د تعميل او د خپلو چارو د ښه انسجام لپاره دوه کميسونونه توظيف کړل چې يو يې د تاريخ، حقوقو او لرغونپوهنې

اړوند موضوعات او مسایل او بل کمیسیون د فرهنگي برياوو د معرفي کولو کارونه تر سره او سنبال کاندې.

د فرهنگي چارو د اجراء کمیسیون په ۴/۲/۱۳۹۸ نېټه خپله مقدماتي غونډه دایر کړه او په کې یې د خپل کار د ترسره کولو د کړندود په اړه بحث وکړ او د ورسپارل شوو دندو د تر سره کولو لپاره یې یو لړ پشنهادونه او سپارښتنې وکړې او تصمیمونه یې ونیول. کمیسیون په ۲۱/۲/۱۳۹۸ نېټه دوهمه غونډه وکړه او په دې غونډه کې یې شا و خوا ۱۰۰ عنوانونه د فرهنگي برياوو په توگه تثبیت او تعیین کړل چې په هر عنوان باندې مقاله وليکل شي او دغه مقالې بیا د یوې مجموعې او کتاب په بڼه چاپ شي. دې کمیسیون په ۳۱/۲/۱۳۹۸ نېټه درېمه غونډه جوړه کړله او په دې کې یې د فرهنگي برياوو په توگه د دغه شاو خوا ۱۰۰ عنوانونو د لیکنې لپاره د هرې مقالې د عنوان اړوندې ادارې او انفرادي پوهان په گوته او د مقالو د لیکلو او را استولو وروستی نېټه مشخص کړل شول. له بده مرغه ځینو ادارو ته چې کوم عنوانونه د لیکنې لپاره په گوته شوي وو، هغه یې نادیده وگڼل، او په دې اړه یې هېڅ ډول همکاري و نه کړله، ځینو ادارو بیا تر خپلې وسې پورې له مور سره د مقالو او موضوعاتو په لیکلو کې همکاري کړې چې په دې لړ کې د اطلاعاتو او فرهنگ د محترم وزارت نوم یادولای شو. ځینو انفرادي پوهانو او لیکوالانو هم په دې برخه کې له مور سره ناغیرې کړې، په خپله ټاکلې نېټه یې مور ته خپله لیکنه او مقاله نه ده راسپارلې او یا یې هېڅ مقاله نه ده لیکلې. یعنې د پښتو هغه متل دی چې وايي «زه په طمع، ته بهغمه». خیر په هر صورت که زموږ د مقالو دا ټولگه «۱۰۰ فرهنگي برياوې» نوم لري او سل عنوانه نه پوره کوي، نو د پورتنیو لاملونو له امله به مور وبخښی.